

~~enato~~



Pavel Švanda

**ZÁZRAKY
V MALÉM RÁJI**

enato VII

1.

Dokud mluvil o praktickém trmácení ze dne na den, bylo dobře. Ale jakmile se zmínil o čemkoliv, co přesahovalo zhoubné úspěchy všednosti, pracovní svízele a zdravotní stav, zakoušel trapný dojem samomluvy. Loskotová koukala jako krátkozraká pipka a trpělivě nechápala. Zato slovíčkem nerušila. Čekala až Charvát, unavený sám sebou a svými názory a strachy, zatouží po jednoduchém ženském soucitu.

"To víš, že se chovali slušně. Oni si už dneska hrají podle pravidel. Ale podle svých pravidel, do kterých nemáš co mluvit. Zničeho nic si tě vytáhnou za límec a řeknou, že jenom na chvílku a že prý o nic nejde a přitom jde o všecko. Protože dneska všechno důležité se děje jenom jako mimochodem a to platí. Posloucháš mě?"

Rozhodně naslouchala trpělivěji, než jeho vlastní žena. Ale Anně ani muk.

Právě proto, že o ni jde.

"Tedy jaký důkaz? Jaký důkaz, že má dcera není pod vlivem matky? Kdybych si ještě myslel, že něco je černé a jiné je bílé, řekl bych si, že jejich nápad je sytě černý. Jenže jsem dospělý. Ničemu nevěřím. Zato vím, co mně vyhovuje a co mě hubí. Jaký důkaz o tom, že mé dítě nemyslí na to, nač jsem sám dávno zapomněl? Oni dovedou spolupracovat s každou pravdou tak, aby jim na konci vyšlo, co potřebují na začátku a já jim to nezazlívám, protože kdopak to dělá jinak? Ale co když mě kvůli té své pravdě doopravdy připraví o místo?"

Loskotová pomalu přivřela víčka.

"Řekneš, že se tě to netýká, ale až budu někde jezdit řekněme s tramvají, kde vezmu prostředky na dvě domácnosti?"

Dobře si všimla, že neřekl dvě ženy ani dvě rodiny. Stojím tě peníze? Napjala krk, pohnula jazykem: "Jak už je stará? Vždycky to zapomenu."

"Jiřina?" řekl pomalu Charvát.

"Ale já to po ní přece nechci", vysmála

se mu nečekaně. Hladila si vlasy. "Ale pro ně by to byl důkaz, to uznáš. Ostatně chápeš", intonovala, "že tvá dcera taky pohlavně dospívá. Jako každý jiný!"

Charvát popošel po koberci, hledal si kalhoty, smutně připínal hodinky na zápěstí. "Příroda...", podotkl plaše.

"Nechod k oknu! Napřed se zapni, ty přírodo, prosím tě!"

Tohle dobře nedopadne. Nepředstírala si soucit s Charvátovými, kteří zjevně došli na okraj maléru. I kdyby s nimi po léta soucítila, ale proč by to dělala, teď by se snažila zapomenout, že o nich ví. Čím se živí? Co jim chybí? Cizota a neštěstí patří dohromady.

Mlčenlivě a roztržitě se upínala k jistotě: kdo si troufne něco jiného než ostatní, pocítí si své. Je to ubožačka bolestná. Ale nikdy jí nic nechybělo, a proto se opovážila.

Po léta Malaníková povykovala s téměř upřímným úsměvem: "Jak se máte, měla byste, paní, na sluníčko, dneska je pěkně,

copak vám pomůže vysedávat v okně!" Však jí Charvátova potichu přikyvovala, ale stejně si vždycky koukala skrz sklo po svém.

Sála kouř drobnými pohyby, aby nemusela moc myslet. Není to pěkné, však ten chlap taky nic pěkného slyšet nechce. Přitom mně stejně neuvěří. Je takový sytý a na všecko zvyklý.

"Musím nakoupit. Večer abych měla na-vařeno. Manžel nemůže do závodky, když je pořád venku. Jezdí, víte."

"A co jejich soužití?" chtěl mužský v civilu. Slovo, které páchne rovnou protokolem. "Mají dcerku. Jistě vám taky záleží na zdravém vývoji naší mladé generace."

"Ta je zdravá až moc." S neurčitou nevolností si připomněla sedmnáctiletou nohatku s kaštanovými vlasy. Jakkak se vede mamince, Jiřinko? Vtírala se útlému děcku na schodišti i v samoobsluze. Už ve dvanáctileté nemohla přehlédnout malou ženskou, která co nechce, nepoví.

"Tady okolo je těch vlasatých. Hloupá holka si nechá líbit prakticky všecko.

Do rytmiky ji posílali. Já v jejich letech..."

"To děvče má poměr?"

"Nestarám se", odmítla Malaníková s nečekanou nedůsledností. "Víte, jak to chodí. Až jim přijde s děckem, nebude pozdě?", utvrzovala se v hořkosti, která jí svírala žaludek. Předklonila se na židli, jako by jí Brichtl položil dlaně mezi lopatky, jenže ten šofér tu nebyl, vzpřímila se, pohybem ramen si upravila podprsenku pod svetříkem; usmála se nešťastně, spíš pro sebe, než pro toho chlapa. "Všecky se dneska vyznají. Copak já vím, jestli někoho má?" žalovala.

Ani na něm nepoznáš, jestli je zklamaný, nebo jestli je rád. Taky takový knedla mužský!

"Jistě nechcete nic zatajovat, paní Malaníková."

"Tohleto je klidný barák!" odmítla to, co jí připadalo jako nemístná důvěrnost. Myslí si, že si může všecko dovolovat?

"Jak dlouho tady bydlíte?"

Až moc dlouho, ale kam bychom šli?

V prvním roce ji budily tramvaje, zatáčející kolem nároží a také obtížně přivykala nedělnímu vyzvánění z kostelních věží na opačném konci náměstí. Pak porodila Petříka. Dva roky nevěděla kam dřív skočit a posléze, když za hluboké a jasné letní noci otevřela oči dokořán a do bezmoci, rozhlédla se a zjistila, že svět kolem ní skoro oněměl. Jestli ovšem sama mezitím neohluchla. Únavou se probouzela opět a opět, už ne kvůli skřípění kovu v zatáčce, nýbrž kvůli šumícímu tichu. Nespokojený sedmispáč Jindra lehával vedle ní jak ve vlastním hrobě. Malaníkové bylo sotva třicet let. Vlasy si barvila skoro do černa. A bála se čím dál tím víc. Čeho?

"Pět roků jsme sami. Manželovi rodiče umřeli hnedka po sobě", objasnila.

"Prosím, to jste už poznala lidi kolem sebe. Copak můžete říct o panu Charvátovi?"

Zdravil ji se suchým trpkým úsměvem. V zimě dokonce smekal klobouk.

"Tady si nikdo nikoho moc nevšímá."

"Lidi by se neměli izolovat."

Znovu se v ní zvedla hněvivá nedůvěra. Copak zrovna tobě provedli, ty smrade? Charvátová ti sebrala stovku z kapsy?

"Já musím jít nakupovat. Chlapec... Člověk si hnedka nevzpomene, co by tak věděl..."

"Však já ještě třeba přijdu. Takže o tom s nikým nemluvte." Vstal, díval se svrchu.

"Až zas manžel nebude doma", dovolil si mdle, bez potěšení, pravděpodobně proto, aby prokázal trochu lidského porozumění.

"To víte, že na vás budu čekat", odsekla s úlevou; takové řeči aspoň rozuměla. Skoro všichni mužští se k ní měli. Jen Brichtl pořád nic.

Zavřela za ním dveře, přitiskla si dlaně k planoucím tvářím, pohlédla na své sešlapané sandály. A kde je zas ten kluk!

Bednařík si hrál s hrstí zeminy, protřepával písek a prach. Pobočník Pytlík

dřepěl poblíž, štitivě hleděl do země. Machálková se uvelebila na lavičce s rozštípnutým opěradlem.

Za zídou obklopující park nemocnice bylo slyšet hlas staré ženy: "Pořád jim bylo málo a všeckého jim nebylo dost." Za kostelem jednotejně hučel proud vozidel.

Malaník také seděl ve špinavé trávě, šilhal do zašedlé půdy a dával pozor na své ruce. Opodál ležel zdravý prut, pevný kord nebo mečík; bažil po něm a stáčilo natáhnout paži, aby si švihl. Co když se na něj podívají jako na malého, co si ještě hraje?

"Jdeme?" optal se drobný Pytlík.

Bednařík protřásal v dlaních prašivé nic.

"Půjdeme?"

"Neser."

Stejně půjdeme. Co bychom dělali?

S pečlivě hranou leností přitáhl si Malaník prut k boku. Teď si ještě švihnout. Snažil se nemyslet na to, že musí domů. Až se setmí, smí opustit smečku,

aniž by pozbyl tvář. A doma? Uvidí se, jak bude doma. Někdy tak a jindy jinak.

"Bedno, fakt jdem", nabízel Křeček.

Už si umyl prsty v prašivíně? Natáhl nohy, opřel hlavu o cihly zídky, přivřel víčka. Pán sedí na svém trůnícím křesle a nechce být rušen. Nad střechami strměly zdánlivě zbytečné tovární komíny.

"Pěťo, co říkal tvůj fotr?" Machálková stála nad Malaníkem a škodolibě dychtila. "Náš říkal, že ta bába z vašeho baráku bude mít ještě průser."

Zvedla si prut, švihla si, obtáčela zvadlou kůru v prstech. "Ještě leze po svých? Nebo už zas lazaří?"

"Hovno," určil Péťa jediné slovo, o němž věděl, že asi nikdy nic nepokazí.

"Peťulko, tys nic neslyšel? Máš ušiska?"

Díval se, jak holka s vyšamponovanými myšími vlasy po ramena odlomila špičku prutu. Snažil se: "Dej si pohov."

Nudou a beznadějí přímo kvičela: "Bedno, tak co je?" Odpověděly jí nepřístupné mužské kukuče: kačeno, drž zobák...

"Dneska by měl jít Malaník, co?" nedala se. Třikrát zalomila rukama, upustila zbytky zmařené pružnosti do prachu.

"Naval", otevřel oči Bednařík. Pytlík vytáhl cigarety. Náčelník sál dým úzkými rty.

Vše bylo jednoduché, pokud dělal to, co všichni ostatní. Stačilo zakřičet a utéct. Pro dobrou vůli se jednou nabídl jako špion. Bylo třeba, aby jakžtakž slušně vyhlížející ušňupanec setřepal prach ze zadnice, aby se lhostejně vlou dal do temných vrat, což bylo dvakrát, ne výslovně, nýbrž povahou věci samé zakázáno. Ve škole, jak všichni věděli, nezakazovali, avšak nepřáli si, aby tam žáci vcházeli. Dvojsmyslné přikázání jednoznačného obsahu. Mimo to měl špiónek vyhledat kostelníka. Nevydával se v nebezpečí, stačilo aby probloumal temnou loď s okázalou lhostejností, aby oznámil, že výprava se konat nemůže, neboť vzduch není čistý. Nebylo nic příjemného pocítit ustaraně zlobný pohled stařečka trápeného dvojsmyslnými důsled-

ky jasného příkazu: nechte maličké přijít ke mně...

Vůdce vysílal raději mazaného Pytlíka nebo Machálkovou. Pak ostatní a s nimi Malaník vklouzli pod křížovou klenbu. A pak, jestli v lavicích neseseděl někdo schopný akce, mladší mužský v kožené bundě, tatík s pravičkou jak malou lopatou, což bylo málokdy, sólista Křeček, Taloš, Džonek, Pajda máchl rukou bez nároku na opravdovou trefu, jen pro radost a ostatní zaječeli indiánsky nebo posprostu a prchali a za kostel a do křoví u zdi s příjemným dojmem, že se přece jen něco stalo.

Jednou se dokonce stalo až moc. Z ničeho se vynořil za sloupem tlustý bělovlasý muž v černé suknici. Lapil Křečka a vlekl jej do tmy, zatímco ostatní padali v hrůze ze vrat do slunce.

Pak se ptali: "Nakopal ti? Co ti udělal, blbče? Nekecej, že nic!"

Za dva dny soudruh ředitel obcházel ze třídy do třídy. Drobný bělovlasý pán v šedém obleku ječel jako krocan. Že

něco takového se nesmí opakovat. Téměř všichni, kromě beznadějných pitomců Do-
biáše a Plichotové, si také všimli, že
nebylo výslovně řečeno, co se nesmí
opakovat. Křečkovi se nic nestalo za to,
že vřeštěl pod vysokánskou klenbou; vše-
obecné rozpaky se už nikdy a za žádnou
cenu nesmí opakovat, chtěl vstítit do
dětských palic nejvyšší školní pán.

Opakovalo se to asi tak jednou za tý-
den. Péta z toho měl dojem až nechutně
jednoduché zábavy. Zajímavější mu připa-
daly výpravy za zeď do nemocničního par-
ku, kde za šera mezi hospodářskými budo-
vami a řadami popelnic bylo možno koukat
na mladé i staré pacientky s mladými i
starými pacienty a když už nic, povalilo
se aspoň pár nádob na hnus a popel. Jen-
že tam létaly zcela bezohledně vzduchem
láhve od piva. Pytlíkovi rozbil jednou
jeden v bílém plášti fackou ret. To bylo
něco jiného. Kdežto kostelník sotva uměl
pořádně pohlavkovat a farář snad vůbec
nebil, jen vzdychal, vyptával se a vzdy-
chal, jestli Křeček nelhal.

"Tu máš!" Machálková podala Pětovi do dlaně pěkný kousek zarudlého kamene.

S očima upřenýma na neveselé nálepky masových konzerv ustupovala úzkou uličkou. Rukama se držela nákupního vozičku. Avšak věděla, že jí nic nepomůže, jakmile se jen některé paničce opravdu zachce.

Protože otázky mají na krajíčku a odpověď aby jim sehnala vem kde vem. Otec připomínal: "Zdvořilá musíš být kvůli sobě, ale taky kvůli lidem. Nežijeme na pusté planetě. Oni ti všechno oplatí!" A to je možná chyba, neboť v měsíční pustotě bělosti a chladu nebyla bych tak napospas. Dneska se žádná naštěstí neusmívá. Teď se ničeho nebála tolik jako ničemně vlídné zvědavosti.

Prosmýkla se ke světlým lahvím octa. Viděla také těžká tmavozelená vína; o těch už věděla, jak trpce chutnají v trávě u řeky, dokud je teplo a soumrak chrání před pohledy.

Zbytečně zvedala oči k výkladní skří-

ni, ano stojí tam, obdivuje se prý sušené zelenině. Sestupoval po schodišti, když vyšla z bytu, pocítila jeho pohled na lýtkách a mezi lopatkami. Po chodníku ji sledoval, ale do samoobsluhy si netroufal. Teď čeká a kouří další zbytečnou cigaretu.

Do třicítky mu mnoho chybět nebude. Zdálky podobný všem mužským, kteří si na sebe dokáží vydělat, ale zblízka nepoznáš, co by asi tak mohl dělat pět dní v týdnu. Přece necourá jen tak po městě. Třeba neví, co se povídá o mamince. A nebo si myslí na něco se mnou?

Všechny ty sebejisté, nakynutě svobodné i pravdymilovně provdané, ví, co a jak, jsou chtivě spokojené, zlostně si prohlížejí jedna druhou. Na mě si dovoluují: po tom ti nic není, Jiřino!

Když jsem taková husa! Poprvé a naposled! Ale víno jí chutnalo, tak se nedivila, že si vzali ještě litr do tašky.

"Kdybych měl auto, ani bych se nenapil, věříš?", uvažoval mládenec, nějaký

Březina z projekce. Smála se příliš hlasitě. Než dojeli tramvají na konečnou, prozradil, že si vůz koupí, snad ojetý. Budiž; natáhla se vedle něj do trávy pod lískové keře.

"Víš, všechny ostatní, Jiřko, mají moc řečí." Sotva se vrátil z vojny. Opíral se o špičaté lokty, upíjel z láhve bez potíží.

Doufala, že postačí, když neřekne vůbec nic. Pak o mně řekne, že jsem stejná, jako všechny ostatní, ačkoliv se ví, že se od malička starám o domácnost prakticky sama. Už dlouho nejasně toužila, aby se o ní říkalo, že je jako jiná děvčata, aby se to povídalo hodně nahlas. Přesto suchými rty odmítla: "Ne tak moc!"

"Takhle ty? Druhý by ti dal po zobáku, to si pamatuj!"

Než došla domů, slzy oschly. S jistou lítostí pak vybírala zlomky trávy ze svetrů.

Když ji kluk násilím a plnou vahou tiskl k zemi, odvrátila hlavu, zmrtvěla

a nechala všechno být; po chvíli cítila pouze tíži svých vlastních údů.

"To je moc", namítla tiše, když ji pustil ze zbytečného objetí, sama překvapena cizotou ve svém hlase. Smutně zkřivil rty nad čerstvou cigaretou.

"Fakt, za něco takového se taky dává přes hubu!"

Není vyhnutí. Nemůžeš donekonečna nakupovat s očima rozevřenýma doprázdna. Až tě osloví ten tlustší a starší, samozřejmě se optá, jak se dnes vede mamince. Zkusí ti podat ruku. Zamířila k pokladně, na krajíčku odpověď: co po mně chcete?

Pozorně vyhýbal chodcům. Když byl ještě slevačem a denně zažíval nevlídný všední hlad a jednotvárnou žízeň ze spěchu, všiml si a zapamatoval, že na chodníku, jako mnohde jinde je ve všedním dni člověk člověku pouhou překážkou. Od dvou let pak vídal na ulici především oči, chladné, výsměšné, polekané, ostýchavé lidské oči, neutkvívající na jeho obličeji, nýbrž na kolárku. A slyšel: "Škoda

fešáka!" a musel se zasmát, protože pokud věděl, žádná žena nic takového o něm neřekla, dokud ještě v modré plátěné bundičce ubíhal ze slévárny do podnájmu a zpět do fabriky.

Věděl, že Steiner by po něm důtklivě žádal přesnější počet z dosti nejasného úmyslu. Proto se mu nesvěřil, jak byl do jisté míry představenému povinnen. Jenže Steiner, muž starší generace, se domnívá, že lidem je třeba hlavně zdravého rozumu a trpělivosti. Kdežto já mám pocit, že se jim už taky stýská po holých jasných slovech.

Po tři dny jej soužilo v duši ticho, jež obestřelo nedělní událost, ticho, jež nedokázal zatím proměnit v živoucí usebrání.

Ach, Pane, já nepátrám po pravdě, co je mně po ní a k čemu by mně také byla Tvá velká pravda? Jak bych s ní zacházel já, který bych bez tvé pomoci nevyšel v dobrém ani sám se sebou, ani s lidmi? Ale myslím, jestli se přihodilo opravdu to, co se snad stalo, pak sotva jen k

okamžitému prospěchu, který pomine už ve smrti jedné ženy a možná mnohem dříve. Nýbrž událo se tu něco ke svědectví. A právě jen holý neprominutelný fakt, citlivý až bolestný lidský bod v časech zbožné banality, může podepřít vadnoucí naděje.

Byl si téměř jist, že ho Otec Steiner sjede, jako si byl jist jeho odpuštěním. "Povídám vám, Pepíčku, znovu, že neškodí napřed myslet a teprv potom jednat!" Málem vrazil do kohosi, kdo postával těsně za zasklenými domovními dveřmi. Zrudli oba. Kaplan zamumlal omluvu.

Jak stačil, tak rychle se hnál po schodišti vzhůru, aby měl co nejdříve za sebou nejobtížnější, totiž začátek. Od vysvěcení, ne-li odjakživa, pokoušel se stále o totéž: začít s tím, co je nezbytné vykonat. Zkušenost jej poučila, že zvládne-li první krok a první slovo, situace a skutečnost se rozevře pak mnohem snázeji, než se bál a než si přál.

Dávno pochopil, že vzdálenost mezi tramvajovou zastávkou a dveřmi domova je proměnlivá. Měřil ji tíhou tísně, kterou překonával cestou krok za krokem. Snázeji se prodíral větrem, mrazem, plískanicí, když utíkal k banálnímu pohodlí. Ale v sličném letním odpoledni ulice připadala lidštější, než domácnost naplněná lichým tichem, jež by náhodného návštěvníka poplašilo. Ovšem kdo by chodil k Charvátovým? Víte, má manželka je už léta velmi těžce nemocná...

Tentokrát mu ani chodník nebyl pevnou půdou. Už nebyl pouhým mužem chuděry, co se nemůže hýbat. A to se muselo přihodit zrovna tobě, který sis vždycky potrpěl na strízlivou chápavost. Jsi hercem v příhodě, o jaké bys ani nechtěl číst v novinách.

Javory na chodníku si žily jako kdykoliv jindy. Za zlatozelenými korunami - jak neupřímná idyla! - dokonce bylo vidět cihlové průčelí kostela. Odmítal pohled na věčně pootevřenou kamennou bránu do cizí tmy. Pestrý tok vozidel

dělil náměstí jako tok, jímž brod nevede. Tramvaj, sebevědomý štír v červenobílém dresu, se prosmýkla řečištěm hluku. Skou-
sl si rty, když se ubezpečil, co ještě vidí. Jiřina se loudala od samoobsluhy s mužským, totiž se světlým svetříkem a lehkým koženým sáčkem, na jaké si potrpí dobře placení inteligenti. Co to hučí do toho hubeného děcka? Nikdy nevštípíte dcerce dost včasné nedůvěry!

Ještě před několika dny by vyšel vstříc těm dvěma, co se proplétají mezi vozidly jako mezi přírodními útvary. Jediným pohledem by Jiřině vzal chuť hloupnout s nějakou postarší záhadou. Od neděle do středy se může změnit mnoho. Otcovská autorita sice neutrpěla, ale kde vzít odvahu riskovat seznámení? Otázky se hodí až moc dobře k tomuto kulatému, nikoliv však hloupému obličejí.

Veřejný činitel? Vyšetřovatel? Neveřejný pomocník? Novinář z ciziny, jenž neriskuje? Lhář, který mně nenamluví, že se zajímá zrovna o moje vyžle!

Couvl do dveří. Viděl skrz sklo jako

z komfortního moderního opevnění, jež nepostrádá klimatizaci. Hádal, zda se malá baví, nebo zda odporuje. Že by přisprostlejší kolega z práce? Pak žádný trpělivě milující inženýr. Spíš někdo kdo krade, nač přijde v kanceláři, v dílně i na ulici. Příliš oblečen na teplé letní odpoledne. Typ, který ženskou podvádí v myšlenkách už dříve, než ji získá, protože dobře ví, co chce a o co už nestojí.

Charvát ustupoval od dveří do šera chodby, znepokojený a unavený pán s aktovkou v pravičce.

Seděla v křesílku u okna. Tam ji po léta nacházel v beznadějně normálnosti, po které se mu dnes - kdo by to byl tušil - stýskalo. V minulosti, beztak bohaté na okamžiky k nepřežití, sedávala tváří k oknu a jas jí padal do tváře, když k němu obracela mlčenlivé oči. Také dnes mu hleděla vstříc.

Po ruce měl zas jen tu banalitu, s níž přicházel v létě v zimě /Jak se ve-

de?/ v naději na banální odpověď. /Ujde to, dobře, měla jsem bolesti./ Místo toho, čemu byl uvyklý, plaše až zdvořile vyklopil: "Dobrý den!"

"Dobrý den, Vlastíku!" odpověděla. Vzchopil se, neboť nejvíc se bál její schopnosti mlčet, snad ještě víc jejího úsměvu. Vzchopil se a sáhl po cigaretě. Což byl jeho nejčastější projev vůle k činu.

"Vidělas Jiřinu? Plká s někým na náměstí. Už je z ní ženská. Tak jak se cítíš? Co dneska?" Přece jen ji našel v křesílku.

"To co včera."

"A v noci?"

"Nevím. Vnoci jsem spala." Usmála se. Vstala. Ze zvyku se nachýlil, aby podal hůl, protivný kovový klacek s gumovým chráničem. Hůl nebyla po ruce.

Anna prošla pokojem bez opory, ne tak lehce jako kdysi, než začalo to všechno, po čem se mu nyní téměř bolestně stýskalo, šla mírným krokem stárnoucí ženy. Přesto se pohybovala bez viditelných po-

tíží, na pohovce urovnala polštář. Ují-
mala se vlády, kroky, doteky, pohledy si
tvořila domov z místnosti, která jí byla
donedávna pouhou celou.

"Ale sednu si ještě ráda. Musím poma-
ličku." Bez potíží také opřela páteř o
opěradlo.

Hádat se s ní nebudu. Není o co. Sty-
děl se, ne tak před Annou jako před
jejím štěstím, za nímž ovšem tušil potí-
že a neštěstí zdaleka převyšující
všechno zlé, co s touto ženou dosud pře-
žil.

"Ančo, neměla bys raději na pár dní...
Nechceš si zajít do nemocnice?"

Věděl, že ho slyší jinak, než si přál.
Její radost ji od něj odděluje, jako je
dlouhou dobu oddělovalo hoře z nemohou-
cnosti. Ona si myslí, že je zdravá.
Právě o tom on pochyboval nejvíc. Právě
v ní je skryto ohnisko nákazy, která nás
může všechny zachvátit, aby rozvrátila
zbytky rodinného života a poslední vy-
hlídky na klidný život v budoucnosti.

"Mně nejde o ten tvůj důchod. Konečně

Jiřina už vydělává. Aspoň trochu. Už nejsem na všechno sám. Tak poslouchej mě přece!"

Nedopustí, aby rozumný názor utonul v obyčejných ženských slzách.

"Jestli jsi teďka zdravá, tak na to potřebuješ mít papír, jako jsi měla papír na to, že jsi nemocná. Když to bude černé na bílém, s fakty nikdo nepohne. Pokud nemáš nic v ruce... Ten chlap, co šel s Jiřinou, ani jsem ti to nechtěl vykládat, ale když už na to přišla řeč..." Rychle sáhl po nejhorším. "Mně se to takhle nelíbí. Co kdyby tě přišli vyslýchat? Ty bys jim řekla pravdu, že? Ale víš ty vůbec, co je pravda? Víš vůbec, co se s tebou stalo? A jestli to víš, máš to někde potvrzeno, doloženo?"

Přikývla hlavou, jako by poznávala něco povědomého. Mělo to snad znamenat: udělám, co chceš? Ví vůbec, o čem k ní mluví? Jak dlouho je tomu, co se naposledy domníval, že své ženě rozumí?

"Copak, Jiřko?"

"Šla bych do kina. Nákup je v kuchyni."

"Běž si, Jiřinko. Večeři udělám sama."

Že by mě s ním viděli oknem? Proč se po sobě tak dívali? Tati chce prosadit svou. Vždycky prosadí. Má trpělivost. Půjde po svých a mamí si pošle pro doktora. Pro klid v domě a kvůli mně. U nás se brečí v pátek i ve svátek. Bude to taky tak až se provdám? Když se dva vezmou, musí žít vždycky tak těsně nalepení jeden na druhého, že se nemůžou pohnout? Mohl by mě ten drzý k něčemu takovému donutit? K čemu...

Už nemohla poslouchat za dveřmi. Shrábla si vlasy a vyšla na chodbu. Nadechla se zhluboka, jako by se příštím krokem octla rovnou ve vodním proudu.

Dveře se otevřely zprudka. Drobný snědý pán s prošedivělými vlasy přimhouřil očka: "Hleďme! Za starým Loosmanem přišla sama církev svatá!"

"Promiňte, chtěl jsem se jen optat..."

"Třeba bych měl taky pár otázek na srdci. Třeba bych rád věděl, jak to, že

se nestydíte.

Je opilý? Podroušený. Jak víš, Josefe, že jsi opravdu na špatné adrese? Není tvou povinností vejít právě těmito dveřmi?

"Posaďte se, odpočiňte si přece trochu. Za ty tři dny jste se už něco naběhal, vidíte? Přímou narejdl, předpokládám. Komplettní dokumentace pokračuje doufám dobře? Mimochodem, jmenujete se?"

"Slimáček," představil se Josef občansky. Seděl v křesílku naproti rozlehlé knihovně z tmavého dřeva. Hostitel ve světlé pletené košili se opíral pěsti o druhé křeslo. Dívá se na mě jako na kořist, ušklíbl se kaplan pro sebe. "Vy jste pan Loosman?"

"Můžete mě říkat pane doktore, mladý muži. Že vám nebudu říkat otče, je vám doufám jasné. Ovšem vaši vitalitu obdivuju. Pijete? Pijete rád? Nemyslím vaši osobní vitalitu, ale tu vaši branži. Protože, pane Slimáčku, o lidech mého rodu se říká, že jsou čilí až hanba. Ruku na srdce, co jsme proti vám!"

"V zájmu věcnosti, pane doktore, za prvé piji jen víno a za druhé: vlastně jsem se chtěl optat, kde bydlí nějaká paní Charvátová!"

"Vy nevíte? Má poklona! Než našinec proorganizuje opravu ohřívače, ušoupe si nohy až k zadku. Vy si sedíte stranou ve středověkém hradišti, zevlujete k nebi a dočkáte se prvotřídních efektů. A to prosím pěkně v časech, kdy si kdekdo myslí, že vám v podstatě přišlápaly krk k podlaze. Tak jak to děláte? Jen mezi námi. Já to dál nedám." Naléval bílé víno do sklének.

Kdybych se optal, co si myslí, že děláme, rozčílil by se? Možná nevadí, že jistý Loosman považuje jistého Slimáčka za neupřímného. Možná poprvé v životě mluví s duchovním mezi čtyřma očima. Ptá se.

"Hodně čtete, pane doktore, jak vidím", řekl kaplan.

"Ještě se dovolávejte vzdělání, člověče! Bohužel nejsem nervový specialista. Párkrát jsem u ní byl, řekněme ze sou-

sedské povinnosti. Mně zajímá, jestli si myslíte, že jste jí opravdu pomohli?" Hovořil s ironickou naléhavostí. "Slimáčku, Slimáčku, bitím hnali chromého. Skutečně šel, nebo aspoň lezl po matičce zemi. Ti chlapi byli asi tak staří jako vy a taky kvičeli něco o zázraku. Moc se bavili. Nosili ovšem úplně jinou uniformu než vy. Tenkrát bylo za půl hodiny dokonale po všem. Ale co bude s tou paní z přízemí? Budete ji vláčet po kazatelkách? Ano, rád čtu a znám i to, co považujete za propagandu: pár brožur psaných levou rukou a pár bibliofilii pro estéty. To je v Čechách asi tak všechno. Co z toho jste dávali číst té chuděře? Upřímnost za upřímnost, já jí předepisoval sedativa!"

"Pro spaní?"

"Já tu nejsem pro zázraky, nýbrž abych lidem spravoval zuby!"

"Taky jsem chtěl být lékařem."

"I vy nevinátka jedno!" vrtěl Loosman hlavou.

"Upřímně ti povím, Anči, že za daných okolností si něco takového nemůžeme dovolit. Taková je holá pravda!"

Upřímnost je slovo pro každou příležitost. Říkám ti to dostatečně solidně, ženská? Nevěříš muži a manželovi? Dobrá nechme to stranou, nechci se znovu pouštět do nekonečných zámlk na téma, zda normální zdravý organismus má být odsouzen spolu s organismem znaveným a nemocným, nebo zda muž má právo zůstat mužem, jak po něm chce příroda, nechme to být, povídám, nechme to být... Nevěříš-li mně, věř aspoň věcnému tónu, vyrovnanému hlasu, seriózním vráskám kolem očí a rtů. Nechci, abys souhlasila s tím, co dělám, ale s tím, co říkám.

Tvá grimasa smutné pýchy se zoufalým úsměvem v koutcích rtů zavinila naše neštěstí. Kdysi mě tvůj úsměv oživoval; vidím a vím, jak se nakláníme, žena v hedvábných šatech a muž v bílé košili s krátkými rukávy, nad hutnou zelení mrtvého ramene, mylného zákrutu Bečvy a

slyším tvůj kocouří hlas: "Má to něco do sebe."

"Špína," oponovala jsi s ženskou štitivostí. Kdopak by v tobě dnes poznal novomanželku, toužící po doteku na suchém mechu pár kroků od cesty? S obnovou jistotou těla jsme si rádi hráli na hubaté. "Nech být, taky se bez leccého neobejdeš!" Troufal jsem si, protože má dlaň ležela na tvém boku. Ale právě tenkrát jsem pochopil, že tvůj úsměv je obsažnější, než jsem tušil, že zahrne radost, obdiv, milostnou oddanost, dokonce i pohrdání. Co na tom, když jsme se milovali. Pamatuješ se aspoň, že jsem tě kdysi bez zbytku měl? Nemohl jsem tušit, že na mě v budoucnosti čeká jiná, která tenkrát ještě pobíhala po pískovšti a matka na ni křičela: "Okamžitě pojd sem!"

"Copak si nemůžeme dovolit?" Viděl kov úsměvu stárnoucí paní. "Zdraví si nemůžeme dovolit?"

"A co když tě zavřou do blázince? Nejrozumnější bude, když všechno zůstane

tak jak je, respektive, jak bylo, když už nedáš jinak." Konečně se vyjádřil komplexně a s nedbalou vlídností.

"Dejme tomu, že jste se přičinili. Poradili jste si s tou její hysterií. Čest a sláva vám i vašemu faráři, jestli o to stojíte. Ale co vy, mládenče, víte o jejich životě, co víte o manželství? Vy si jednoduše žijete po mužsku a po svém. Zrovna dneska, kdy si většina lidí pod slovem život představuje jediné ženskou panimandu. Ale představte si, i když pochybuju, že to dokážete, představte si tu paní, jak se pohybuje o holi a jen tak z pokoje do koupelny a po ulici ji strká dcerka v dvoukoláčku, představte si, jak jí je, když žít nemůže, ale vidět umí. Charvát není žádný zloduch. Přijde z kanceláře, sní, co mu malá dá na talíř, protáhne se, zapálí si cigaretu, pak se jde oholit a za chvilíčku ho máme na scéně: svěžího, zajímavého šedovlasého pána v nejlepších letech a v čisté košili a pěkné kravatě, kterou si prý tuhle koupil

sám. Spokojeně si popiskuje. Tak taďy buďte hodná, děvčata! Prásk a bác a je za dveřmi a v prdeli!

Ona ví, že před půlnocí se nevrátí a v sobotu vůbec nemá smysl na něj čekat. Klímá v křesílku, z polosnu se vytrhuje k pláči; ta ženská vám roní slzy po hroznech, ale jen když on u toho není. Kdepak je asi pan manžel, páteříčku, co byste tak řekl?

Jsou dvě z půlnoci a Jiřinka v pyžamu cape po schodech. Pane doktore, prosím vás, pojďte se podívat na maminku! Co má trouba Loosman dělat? Musí vstávat.

Brblá. Jednou jsem dokonce musel vstát z postele, která ani nezůstala prázdná a ta nádoba blbosti za mnou ještě volala: mám počkat, nebo se mám voblíknout? Já se vám před tou malou Charvátovou tak styděl!

Vrtím se, mračím se. Milá paní, to jsou nervy, bodejť by se vám nedýchalo špatně, když vám chybí pohyb. Chvilku si s ní povídám, dám jí spolknout něco pro spaní. Poplácám Jiřku po tváři a jdu a

říkám si, že třeba ještě taky usnu.

Ještě se za ní chcete jít podívat? Běžte. Je to pořád ještě pěkná ženská. Lepší, než ta Charvátova nečesaná smutná vrána. Jednou jsem ten páreček potkal ve Slávii. Moc si necením toho mužského štěstí, co trvá pět minut a platí se za ně půldnem nesmyslného žvanění... Držme se věci: jděte se na ni podívat, ale co jí chcete říct? Myslíte, že její manžel se teď do ní zavěsí a zavede ji do cukrárny? Nebo, že spolu v neděli půjdou do kostela?

Nemohu si pomoci, mladý muži! Vy a ten váš starý, mimochodem ohromně aristokratická figura, což vy ještě nedokážete ocenit, zplodili jste holý nesmysl. A to ještě nevíte všecko, protože kdybyste věděl, tak byste tady nebloumal po baráku..."

"A co když," namítl Slimáček tiše, "co když jsme to nebyli pan farář a já, ale někdo úplně jiný, kdo tu jednal?"

"Třetí osoba? Ta ovšem už funguje, to máte pravdu, ale je to někdo úplně jiný,

než vy si namlouváte, někdo, kdo chce toho vašeho pánaboha nahradit hlavně pokud jde o všemohoucnost."

Uvažoval, má-li smysl, aby naslouchal dále? Chceš být informován o tom, co se nazývá objektivními souvislostmi? Nejčastěji jsou to dohady zlé vůle, dohady, jež neponechají mezi fakty ani skulinku naděje. Ten zubař si tedy myslí, že my nevíme, co je to strach?

"Už tu byli?" přikývl zdrženlivě.

"Posadíme se," navrhl.

"Tady to voní," souhlasila Jiřina. Zeleně parčíku splývala s podvečerním šerem. Sem tam čněla koruna stromu proti teple světlému nebi.

Opodál na lavičce drmolil nějaký mládenec nejasný monolog. Uvažovala, zná-li ten hlas ze školy. Která tam s ním sedí?

"Budeme mluvit potichu ano? Nikdo nás nemusí poslouchat," vyvodil její společník věčné poučení. Seděl vedle ní klidně. Ani náhodný dotek nepřicházel v úvahu.

"Vám jde o maminku, že?"

"Raději bych to vyřídil s vámi. Děkuji vám, že jste přišla."

"K nám nechoďte, to by bylo zbytečné. Maminka je teď moc unavená. V těch vědrech ji vždycky zlobí srdce."

Od sousedů se ozvalo potěšené holčičí:
"To bys mně přece neudělal!"

Muž v koženém saku pohlédl na hodinky: "Slečno Charvátová," zašeptal, "naše společnost vám poskytuje všechny vymoženosti jako každému jinému. Můžete vykonávat jakékoliv povolání. Můžete si studovat. Klidně můžete chodit do kostela třeba každou neděli. Můžete tam mít i svatbu, když chcete. My vám toho faráře platíme. A není tomu tak ve všech částech světa. Třeba v Irsku byste jako katolička měla velké problémy! Na druhé straně naše společnost nemůže trpět provokace žádného charakteru, zejména ne z vnějšku. Nikdo vám nebere víru, ale domnívám se, že bychom se mohli dohodnout, protože se mně nezdá, že byste byla nějaká fanatička. Jste moderní dívka. Nikomu nemůže být

lhostejné, když někdo pašuje do naší současnosti středověké tendence. Nám jde o to, aby tady v budoucnosti nic neožívalo! Aby nám nenahrávali naši nepřátelé! To znáte ze školy. Tak co? Vy přece nejlíp víte, jak to všechno doopravdy bylo?"

Cítila stoupající nejistotu. Nohy ji tížily. Zaslechla, že děvče na sousední lavičce těžce vzdychalo. Aby pohnula obtížnými vteřinami, Jiřina podotkla: "Já nejsem věřící."

Drobné červené světlo nestačilo ohřát kamennou loď. Venku se už stmívalo.

Troufá si Machálčice, protože jsem nejmenší. Ostatní jí kroutí vlasy. Mně si drží poblíž a sekýruje. "Máš šutry?" ujišťovala se důležitě zrudlá napětím. "Peťulko, trochu života do toho umírání!"

Byl k světu a choval se jako chlap. Vešel, chladnokrevně riskoval pohlavek od malého trpkého ducha kostelníka, obývajícího cizí jeskyni. Za ním se loudali ostatní.

Středem po koberci se blížil k vysoké-

mu zlatému zámku v průčelí. Po pravici viděl starou paní, jak v lavici drmolí své a nikdo ji neposlouchá.

"Peťulo! Peťulko!" syčely za ním drobné rtý. Žena v lavici k nim pomalu obrátila tvář, prázdná ústa a kresbu vrásek kolem očí pod šátkem. A pak zas upadla do sna.

"Máš mě trošku rád, Petříčku? Tak dělej!"

Skoro lítal zlou holku. Stačí zůstat stát a nedělat vůbec nic, dokud někdo neuvidí v jeho hrsti kámen, těžkou ostrou věc, jež řeže v dlani. Taky cítil neviditelné švihnutí prutem přes lýtka, skoro ránu do tváře. Tady musím počkat.

"...rdel! ..pr..el!" Ozvalo se ječení a dupání po koberci a na dlaždicích. Neotočil se. Ale věděl, že Machálková už za ním nečíhá. Stařenka v lavici pozvedla hlavu, ale hned se zas zabrala do své divné práce. Možná špatně slyší.

Vybral si místo v lavici za sloupem. Usedl v tichu, jaké slyšel zřídka. Otec s matkou zuřivě povykovali, překřikovali

se a mlčeli jen před sinavou lící televizoru. Ve škole buď věčný alarm čtyřicetihlavé saně, nebo vtíravé monology od tabule. V ulicích žilo monotonní dunění motorů ve dne v noci, leda že v zimě napadlo na pár hodin ticho se sněhem. V kostele přece nesněží, podivil se, než zavřel oči.

2.

Co znala z doslechu a z kalendáře, co třicet let brala na vědomí, aniž v to příliš věřila, co se týkalo všech ostatních lidí a pak teprve jí, totiž čas, to na ni dolehlo po návratu z nemocnice.

Vždycky chápala, že léta plynou a ztrácejí se za našimi zády. S ženskou úzkostlivostí odjakživa vnímala jemné proměny své tváře a těla. S malou Jiřinkou poznávala čas lidského růstu.

O zrání do konce se dočítala v obličejí své matky. Jenže její poznání se týkalo tenkrát času měřeného roky, ročními dobami a měsíci. Teprve později a na vlastní kůži pochopila, že existuje důležitější čas dní, hodin a minut. Léta vsuktu plynou téměř bez lidského přičinění, dlouhé roky jsou nám zjevně darovány.

Avšak čas dne nelze přijmout zdarma.

O léta a desetiletí se nestaráme a ony se přece dějí. Kdežto den od rána do ve-

čera bez lidské únavy prožít nelze.

Myslela si: nechci. Také to několikrát dost jasně naznačila. Nechci mít nic společného s tím vaším svinstvem, dejte mně pokoj. Nemyslete na mě.

"Vy nejste ani nemocná ani zdravá. Jenomže kdopak je vlastně dneska doopravdy zdravý?" prohodil před ní jen tak starý pán, který přesluhoval svůj důchod v zapadlých lázních na severu. Na chodbě u okna schnula zeleň v květináči a venku v parku mžilo i sněžilo. Lékař, který už nikam nespěchal, dodal: "Když já byl velmi mladý, řeklo by se, že máte zlomené srdce. To se už neříká. Znáte někoho, kdo má srdce v pořádku? Co já s těmi injekcemi a koupelemi! Ale vy! Vám by neškodilo, kdyby vás tak někdo svedl. Třeba jen tak aprílem... Já vím, že by vás to třeba ani moc nepotěšilo, ale vy ještě nevíte, mladá paní, že lidská vina je někdy víc a lepší, než lidská malichernost. Vina aspoň bolí. Vám se nechce žít, vidíte? To je hřích!"

Zavrtěla hlavou, aby dala najevo, že

si výslovně nepřeje být svedena. Starý pán mírně pokrčil rameny.

Léta plynou, když nad nimi pokrčíme rameny. Ale co počít ze dne na den? Nemocnice, lázně, domov...

Dokonce i vzdálená minulost je mohla zaskočit zlými vzpomínkami, neboť neštěstí nekalí pouze dnešek. Bolest jako radost proměňuje lidský život také zpětně. Nešťastnému i dětství připadá pouhým úvodem k trapným zážitkům dospělosti. Lidský život je celek, proměňující se, obnovující se a odumírající ve všech časových vrstvách zároveň. Dnešek je polem hry o včerejšek jako o zítřek.

Ach, dejte mně pokoj s tím, co mám odbyto! Chci to mít za sebou jednou provždy! Zbytky schopnosti k lásce střežila pro Jiřinku. Mlčela. Dny a týdny s Vlastimilem téměř nepromluvila, neodpovídala na jeho prosby, přiznání, vyznání lítosti. Dvakrát třikrát ji dokonce kleče přesvědčoval se slzami v očích, že život je v podstatě krásný. Chodila po bytě s holemi. Obstarávala jakžtakž domácnost,

pokud byla sama, pokud si ji žádalo děcko. Jakmile manžel odemykal dveře, usedala do křesílka u okna. Tiše a nezařítelně emigrovala ze zbytku dne.

Drobné radosti jí nechyběly. Těšila se z mírných příznaků stárí, z Vlastimilových trapných rozpaků, z dcerčiny jemné ženské chytrosti, jak se s léty rozvíjela. Také z jistoty, že ji samu už k životu nikdo nesvede, natož aby ji někdo přiměl ke špatnosti. Také sledovala se zájmem proměny počasí.

Spávala vedle Vlastimila a zřídka usnula první. Trvala na svém, že muž nemá být zproštěn mlčení ani ve tmě. Nemlčeli-li on, tím lépe.

"Vždyť mě doháníš k nevěře! Uvědomuješ si to?"

Zato já ti věrná zůstanu. V ozvěně svého mlčení občas poznávala zadostiučinění podobné tělesnému uspokojení.

"Co po mně chceš?" šeptala jedenkrát, když ji chtěl získat násilím, cloumal s ní a tvrdil: "Ale ty můžeš chodit! Ale ty můžeš všechno! Jen kdybys chtěla!"

Nakonec se odvrátil, schoulil se sám v sobě do svého neštěstí a nechal ji na pokoji.

Léta plynula ponechána sama sobě. Jak je to všechno jednoduché. Stačí trochu důslednosti. Stačí nepřiznat, že tu jsem. Ty zde jsi? Jak si přeješ? Udělám ti tu jediný útrpný výslech tichem. Kdybys věděl, že se tě vůbec na nic neptám!

Jednoho odpoledne Vlastimil rozrazil dveře a vestrkal do pokoje cizí věc z ohýbaného mořeného dřeva, se solidním výpletem a velikánskými koly. Všimla si silných pochromovaných pák pro paže. "Musíš přece trošku na vzduch!"

Kdyby si troufal, zazpíval by: když jsi mrzák, chovej se laskavě podle toho. Když jsi odsouzená, tu máš osobní pojízdné popraviště! Snad se nestydíš ukázat před lidmi, jak si hraješ doma v koutku?

Možná ji nechtěl ani tak potrápít jako přetrumfnout.

"Samozřejmě z druhé ruky. Je o ně

bída. Fasují se na předpis. Ale zánovní kousek to je. Ta paní povídala, že její manžel umřel sotva před měsícem a beztak tři roky už ani neslezl z postele. Nemáš radost, Aničko?"

"Co to stálo?" rozmrzela se štitivě, když popadla dech.

"Záleží na tom?" odmítl nafoukaně. Po dlouhé době si zas jednou při holení popískoval.

Věc posloužila Jiřince jako kočár pro princeznu, jako letadlo pro exotickou paní prezidentovou. Když byla Anna sama, zkusila lomcovat těžkými pákami.

První vyjížďku ovšem oplakala, poražena desítkami pohledů, jež se od ní odvracely s klamnou lhostejností. Vlastimil se oďdaně předkláněl: "Drahoušku, není ti chladno?" Byl přece mrazný den. Projeli se čistou městskou šedí. "Musíš se přece trochu vydýchat!"

"Mami, jedeme!" těšila se holka z jara den co den. Jakžtakž překonávali vozovku, sem tam pomohl cizí mužský. Děkovala zářivým úsměvem. Věděla, že

chce-li, je ještě dost hezká. Ale za brnou parku by se na mladšího jen mračila. Mezi zelení na ni čekali staří důchodci a ještě starší penzisté, kteří v ní celkem viděli nečekaný dárek. Mysleli si: ještě je pěkná a ještě bezmocnější, než my. Kdoví, neumře-li dřív než my... Jiřina si hrála na ošetřovatelku. "Mami, nemáš žízeň?"

K páté hodině se objevil mezi modrozeleným křovím Vlastimil. "Jsi pěkně opálená!" Tlačil ji pak domů hrdě a nesmlouvavě.

Mnoho nepřečetla. V parku sedávala s knížkou, aby se uchránila klábosení staroušků. I doma měla po ruce svazeček s potištěnými stránkami. Žila si však po svém a v tichu, jež slovo by spíše rušilo.

Myslela na nic, na jasné prázdno, jež ji obklopilo, jakmile překonala, co den uložil, když se postarala o sebe a promyslela, co má nakoupit dcerka a co s paní Dostálovou, která chodívala dvakrát týdně vytrít podlahy.

Večer promluvili s Vlastimilem o všednostech. Dva tři měsíce zacházeli jeden s druhým s ironickou vlídností, jako staří nepřátelé, kteří o sobě ví vše. Všechno důležité je přece už za nimi. Pak přišel nevyhnutelný výbuch, hodinová samomluva mužského, jenž se ptal, radil, žebрал, dokazoval. Končil vždy stejně: už to nevydržím. Ale slovo rozvod nepadlo.

Mlčela. Pohled, co vydržím já. Pak se přistihla, že mužského lituje. Kvůli němu sedávala v křesle s knížkou na koleni do jedné do dvou v noci, než usnul a zaspal nepokoj a bolest.

Svou bolest poznávala především potmě. Většinou o ní věděla předem, zavírala víčka s přesvědčením, že v noci ji probudí oheň, doutnající po celé délce ochablých končetin, jenž se rozhoří především v kloubech a bude trávit její životní sílu až do vyčerpání, jež nastane zhruba s úsvitem. Až zadrnčí budík a Vlastimil se zvedne, pak v chladu otevřeného okna usne

sama, vyprázdněná, zproštěná trápení. Když jí bolest nedovolovala spát, tma kolem byla prozářena setrvalým planutím, jež zahrívalo k slzám a zároveň vysoušelo oči. Někdy by ani nemohla říct: bolí. Tak slabý dotek utrpení to byl. Ale kdykoliv mohla přiznat: je to tu se mnou, bolest je ve mně a já sama jsem bolest. Tak v noci postupně odvykala slzám, což Vlastimil v denním světle nedokázal pochopit.

Obyvatelé parku se náramně podobali jeden druhému, zevnějškem i vnitřkem, soudě dle řečí, jež vedli. Mlčenlivá paní Anna byla mezi nimi pozoruhodností prvního řádu.

On se odlišoval oblečením i chováním. Rád chodíval v koženém plášti, jenž nesl stopy starých časů. Vždyť hovězí kůže vystojí a snese téměř tolik co člověk. Byl nápadný, když za jarního dne v těžkém odřeném krunýři jak zlatokop Aljaškou, mezi trávničky ubíhal, oči upřeny někam do dálek, jako kdyby v parku a ve

městě něco jako dálky existovalo. Snad hleděl spíš do hloubky. Koukal do prázdna, poulič vybledlé bulvy, nosil zelený myslivecký klobouk, a protože se zřídk a nevalně holil, podobal se trochu lyrikovi, jenž na stará kolena zapomněl své řemeslo a bloudí a bloudí a bloudí...

Ano, možná si ho všimla už dříve, jak předstírá chvat a zaměstnanost, ačkoliv nemá, co by si počal a táhne ho to k lavičkám, kde fotřící plkají, haní kde co a předstírají, že už brzo a rádi umřou. Oslovil ji plaše a přesto drze: "Tak co, paní? Nudíte se tady s námi s dědky?"

Vzhlédla nerada. Co otravuje?

"Ale pravda je to. Ještě jste pěkná. Copak nemáte právo na trošku štěstí?"

"Štěstí?" To slovo neměla ráda. Chutnalo jí sladkokyselou nezralostí.

"Baže štěstí a právě štěstí! Myslíte si, že jsem otrava, starý otrava samozřejmě. Já vás tady vídám a ještě pořád myslím. Četla jste o tom beznohém, co se zas naučil lítat? Vás se ta knížka netýká, co? Vy nikomu sloužit nechcete a ne-

budete, že?"

"Dovolte?"

"Nedovolím! Jste Češka, jste maloměšťáčka, za to ani nemůžete. Ten letec se obětoval, ano, pro vaše štěstí." Krčil rameny obtíženými kůží. "Já si, milá paní, taky užil své. A odseďel jsem si taky své, ani ne na vozičku! Nepovím kdy a za co, protože mě zavírali pořád a všichni. Asi jsem se k tomu hodil.

V kriminále přemýšlíte, co je štěstí, jestli jenom opak neštěstí, nebo něco úplně jiného, vyššího, co stojí za jeden lidský život. Promiňte, já myslím, že zvítězíme jen tenkrát, když dáme to štěstí takovým jako jste vy, nejen nešťastným, ale řádně beznadějným. Protože skutečné štěstí je naděje. Potom zvítězíme nad minulostí, paní. Dřív si lidé štěstí moc necenili, chtěli být zachráněni, spaseni. My musíme lidi učit štěstí stůj co stůj. Promiňte mně ještě jednou, ale když nebudete šťastná, vymstí se vám kde co. Kdo není šťastný, je proti nám!"

Zapálil si dutinku nacpanou levným potěšením. Poulil oči do písku.

"Dejte na má slova. Ten letec lítal bez nohou, protože nenáviděl. Zkuste mít ráda a šťastná nebudete. To já znám. Tu moji umořili zaživa. Co z toho, že jsem ji zrovna já, nebo někdo jiný miloval? Co z toho? Když máte ráda, může se vám přihodit cokoli a také vy nevíte, co vyvedete. Láska je v nejlepším případě nekontrolovatelná síla. Ale když umíte nenávidět, pak víte, co nechcete. Umíte si ze života vybrat. Třeba by vás nenávisť taky postavila na nohy. Zkuste to, v nenávisti je naděje a štěstí!" Zlomil v prstech chudobnou cigaretku. "Odpusťte starému blbci. Co Čech, to Švejk, že ano?" Odkvapil někam do zelené prázdnoty na opačné straně parku.

Týdny ho neviděla a byla ráda. Pak podotkl pan Havlíček, zámečník v důchodu: "Tak nám odešel pan Pluh! Ale vždyť s vámi ještě tuhle mluvil! Klavíroval do vás kdesi cosi. To on uměl! Toho živila jen ta huba, ruce ne!"

"Ten pán v koženáku?"

"No pravda! Kabát mu zbyl z celý slávy. Velký zvíře býval. A taky si odskákal svý."

"Opravdu?"

"Poslední roky už nebyl moc při rozumu," řekl Havlíček bezbarvě. Ohlédl se a dodal: "On Pluh toho rozumu nikdy moc neměl. Spíš těch řečí, ty mohl rozdávat. Někdo říká, že byl odjakživa chudák. Takový ten věřící, víte? S těmi je vždycky zle... Nejlepší nevěřit vůbec ničemu!"

"Ano?"

Už uměla manipulovat ručními pákami. Věděla, že Vlastimil je na služební cestě, že Jiřka přiběhne ze školy tak nejdříve za hodinu. Bouřka byla cítit nad městem. Strašidelná mračna se kupila jako vojsko se řadí na linii, odkud pak vyrazí s třeskem a bleskem.

Opřela se do pák, aby ujela včas. Leckdo ze starých pánů by byl rád přemohl strach z mrtvice a odvezl ji. Právě tomu se bránila, aby kdokoliv z nich na-

byl dojmu, že je s ní důvěrnější. Nebo aby si ji vítězně vezli v houfku, jako kořist dostiženou po trpělivém a pečlivém zatahování leče.

První kapky dopadly do vysokých javorů. Na náměstí už přšlo docela slušně. Brzy vítr hnal při zemi vodní tříšť. Ruce jí tuhly leknutím z blesků, jež stíhal hrom jak odplata. Zabočila do azylu kostelních vrat.

Octla se v suchém chladu rozlehlé síně. Nečas tam venku bil hlava nehlava po všem živém. Rozkoukávala se, zvědava spíše na své vzpomínky než na kostel, do něhož dlouhá léta nezašla.

Dětská zbožnost pro ni zůstala spjata s otcovým hrobem, kam chodívala s maminkou. Ve všednodenním pohanství ctíme předky jako před tisíciletími, ve svém vědomí dosud nedotčení zvěstí o zmrtvýchvstání. Ani po svatbě, ani později, kdy uznala, že ji vlastní život zradil, nenapadlo ji vstoupit do kterýchkoliv kostelních vrat ve městě.

Neshledávala v sobě nic než neurčitou

tíseň. Světlo ozařovalo pozlacený svato-
stánek, schránu toho, co v pravé podobě
beztak nelze spatřit, jak se pamatovala
z hodin náboženství. Rozevírala víčka,
aby spatřila aspoň všechno, co lidské
oči mohou uvidět. Ano, také zde byl nad
oltářem velký kříž s tělem Trpícího.

Když si připomněla starého Pluha, jenž
zřejmě právě s tímto mužem hluboce ne-
souhlasil, slyšela: "Přejete si něco?"

Mladý páter zřejmě opustil zpovědnici
kvůli ní. Myslí, že na něj čeká, že by
nedokázala udělat pár kroků a pokleknout
do vyřezávané budky. Tohle by snad ještě
vydržela! "Jestli chcete, můžu vás vy-
zpovídat i tady..." nabídl se černý mlá-
denec s trpělivým výrazem.

"Nechci!" namítla prudce. Neočekávaně
a ke svému vlastnímu překvapení dodala:
"Nechci být jen šťastná! Chci být za-
chráněna!"

Sklonil hlavu, jako by přikývl. Tiše
si říkal pro sebe a pak nad ní udělal
kříž. "Kdypak jste se naposled zpovídala?"

Odpovídala slovy, jež sotva zapomene

ten, kdo je jednou a lhostejno jak dávno, vlastními rty vyslovil.

Toho dne, kdy opět ochutnala slanost svých slz - vracela se domů přes náměstí, když ještě mžilo a nikdo se tedy nedivil, že má mokré tváře - ve tmě položila Vlastimilovi ruku na rameno. V hlubině naplněné vzdálenými blesky vyprosila si po vzdech zestárlého a do trpkosti unaveného muže, jenž teprve po dlouhé chvíli pochopil, že utrpení manželské samoty by pro něj mohlo skončit.

"Pán s vámi!" řekl silný starý pán v divném zeleném a bílém plášti. Lidé mu odpovídali. Péta jako by se najednou octl na vesnici. Viděl staré babičky, dědoušky, utrápenou paní s holčičkou, která si dřepala vedle lavice na bobek. Všichni vstávali a zase si sedali. Báł se pohybů, jež nechápal. Báł se i ohlédnout. Starý pán - ten co chytil Křečka? - stanul v kamenném koši přichyceném na sloupu. Opět řekl: "Pán s vámi!"

"I s tebou!"

Hovořil o někom, kdo čeká. Křičel a jmenoval ho. Tolik Péta pochopil, že nemluví o sobě, ani o nikom z lidí, co posedávali v rozlehlosti šera mezi kamenými sloupy, v nesmírnosti stavby, v níž by klidně mohly růst stromy. Přesto byla zřejmě řeč o někom, kdo je velmi blízko.

"Vzhůru, srdce!"

"Máme je u Pána!"

Opět vstávali a sedali. Nesnažil se napodobit, co viděl. Cítil nudu i napětí. Polohlasně si přivlastnil pár slov z toho, co se tu říkalo. Protože modlitbu k otci ho naučila tetička v Telnici, kde byl na prázdninách. Když si rozškrábl nohu o rezavý hřebík, posedával na dvorku v úpalu horké krajiny.

Pak lidé u mřížky polykali. Nestalo se ale nic, nikdo se nesvalil na zem, ani nezačal chodit. Nebyla tu paní Charvátová, o které jeho táta mínil: "Ta má ale nápady!"

Kostel se prázdnil. Zůstal sedět za sloupem. Pořád ještě držel v kapse dlaň na zlomku kamene, kterého si netroufal

se zbavit.

Zima mu bylo. Pamatoval se, jak Bednařík trestal Zajíce, co mu nevzal v samoobsluze cigarety, jak rozvážně a dobromyslně fackoval provinilce, kterého přidržovali u zdi v křoví. Poslední ranou trošku přidal a oddechl si jak řemeslník po dobrém díle. "Tak pusťte ho!" řekl, když Zajíci vyrazila z nosu krev. A skutečně nechali Zajíce běžet.

Táta taky mlátí. Velkými okny viděl tmu. Kdypak chodí Bůh spát?

"Tak proč chodíte do kostela?"

"Tati by tam s máti vůbec nikdy nezašel!" odsekla spokojena, že vidí situaci jasně a dokáže ji přesně popsat.

Opodál zapraskaly větve. Dvojice z blízké lavičky se zřejmě prodírala do ztmavlé zeleně, do suché trávy.

"Copak tomu říká váš otec, když není nábožensky založený?"

"On není moc doma."

"Má svou společnost? A vaše máti má také své přátele?"

"K nám nikdo nechodí!"

"Vůbec nikdo?"

"Co pamatuju, nikdy nikdo!"

"Vaše máti přestala chodit po vašem narození?"

"Když jsem byla malá. Doktor říkal, že to udělalo nešťastné rozrušení. Já nevím, co to bylo, možná něco s válkou. Ale ona nesimuluje, ona má důchod."

Ostatně neřekla doktor Loosman. Nejasně tušila, že čím méně jmen padne, tím líp.

"Víte kolik simulantů chodí po světě s důchodem?"

Tma zhoustla v hmotu chránící před pozorným pohledem. Zapalovač se rozžehl. Jiřina si stačila všimnout masívního nosu, téměř otylých tváří, přivřených očí, silných prstů.

"Tak vy tvrdíte, že nejste věřící? Tak co jste? Materialistka? Ateistka?"

"Každý je přece materialista. To já taky vím, že se ničemu nedá věřit!"

"Ani mně?"

Chtělo se jí zvítězit: vám už tuplem ne!

"Proč zrovna vám? Ani neřeknete, jak se jmenujete?"

"To sem nepatří. Mně můžete klidně věřit. Ušetřím vaší rodině hodně nepříjemností. Kouříte?"

Nechala si přidržet plamének před rty.

"Přece nechcete, aby si váš otec dělal starosti, nebo abych se přišel vyptávat vaší matky, jak to všechno doopravdy bylo?"

Hlava se jí zatočila suchým kouřem.

"Co po mně chcete? Vy jste ženatý, co?"

Zakuckal se smíchy. "Tady zůstanete! Sedět! Žádný cirkus!" Stiskl její zápěstí.

"Jak se to chováte!" vzlykla co možná důstojně.

"Nebo si pro vás zítra přijedu s antonem a každé slovo půjde do protokolu! Můžete se u nás taky vyspat na cele! S nějakou cikánkou!"

"Pusťte mě!" Tiskl jí levou dlaň.

"Takhle je to lepší! Kde bych vás tady po tmě honil? Teď budete vypravovat, jak to doopravdy bylo. Jen mezi námi dvěma,

rozumíte?"

Naléhavé rytmické zvuky v křoví za jejich zády sílily, až je nebylo možno přeslechnout.

Zašeptal: "Ti musí být úplně úchylný, když si lehnou zrovna u cesty, co? To je sranda s lidima, co?"

"Pusťte mě! Já vám všechno povím!"

Tohle všechno, tohle všechno je tedy slovo ošklivost, myslela si.

"Všechno bylo jako vždycky. Šly jsme na devátou. Co vlastně chcete vědět?"

"Co to znamená jako vždycky?"

"Máti se oblékla. Tatímu jsem přichystala snídani. Oblékla jsem se..."

"Vaše matka dodržuje posty?"

"Vůbec moc nejí. Pak jsme vyjely a jely jsme..."

"Moment! Jak jste se dostaly dolů? Vím, že bydlíte v přízemí, ale jak jste přejely přes ty tři schody?"

"Jsou tam čtyři schůdky. Kdo nám pomáhal, co? Nikdo. Když se maminka drží zábradlí a má hůl, po krůčku jde sama."

"A otec vám nepomáhá?"

"To on je pořád ještě v pyžamu, co myslíte!"

"Takže vy chodíte každou neděli do kostela kvůli mamince, i když se vám třeba chce na koupaliště? I když ničemu nevěříte?"

"A vy věříte v koupaliště?"

"Milá slečno, já se nekoupal, ani nepamatuju! Tak dál!"

"Postavily jsme se s vozíkem na naše místo pod kazatelnou."

"S kým jste mluvily cestou?"

"Maminka se s lidmi jenom zdraví, ale nemluví s nimi."

"Otec zůstal doma?"

"On nemá, kam by ráno šel, když nepracuje."

"O čem mluvil farář? Nebo kaplan?"

Jiřina vzpomínala dost dlouho. "Důstojný pán Steiner kázal... Že se vlastně kdykoliv může stát cokoliv. To je pravda, nemyslíte?"

"Tak? S tím nelze souhlasit. Dál!"

"Máti přijímala."

"V sedě na vozíku?"

"Ani když ji moc bolely nohy. Dva tři kroky ušla. Jenom si nemůže kleknout. Zůstává stát."

"A co jste při tom dělala vy?"

"Co bych dělala? Klečela jsem a modlila jsem se. Je to tak důležité?" odseklo děvče.

"Před chvílkou jsme si řekli, že nevěříte. Tak proč jste se modlila? Ke komu? Nač?"

Přemítala a sbírala slovo za slovem.

"Nevěřím v pánaboha. Ale Ježíš žil fakticky jako my a taky umřel. Jenže vstal z mrtvých."

Pustil dívčí dlaň, poposedl a zapaloval si cigaretu. "Tak povídejte! Co bylo dál?"

"Nic. Maminka si už nesesla. Zůstala stát před oltářem. Pak pan farář skončil a požehnal. Otočila se a šla ven. Jela jsem s vozíkem za ní."

"Co jste si myslela?"

"Nic. Modlila jsem se."

"A co lidé okolo vás?"

"Nic. Když šla po chodníku, jedna paní řekla: "Dívejte, koukejte se, dívejte." Ale to povídala spíš jenom tak pro sebe. Potom když šla přes náměstí, zatroubilo na ni auto, taky zazvonila tramvaj. Když jsme jely na vozíčku, tak na nás nikdy nikdo netroubil, víte. Lidi nic, stáli a mlčeli. Na tom vozíku jsem vezla hole..."

"Nebrečte mně tady! Dál!"

"Co dál? Jak dál? Máti šla a zvony na kostele zvonily na desátou. To se před mší dělá, víte?"

"To já náhodou dobře vím. Já jsem jako děcko ještě ministroval! Pak jsem přišel k rozumu. Co bylo potom? Vy jste odvezla prázdný invalidní vozík?"

"Dala jsem ho do komůrky vedle schodů. Jako vždycky. Máti zatím šla nahoru a přezouvala se sama. Dala jsem jí pusu. To jsem neměla dělat, co?"

"A váš otec?"

"Koukal z koupelny. Pusu namydlenou, štětku v ruce. Koukal..." zasmála se Jiřina skrz slzy.

"A co říkala vaše máti?"

"A co je vám vlastně po tom?" Děvče vstalo z lavičky. Přivlastnil si její paži chytrým lehkým hmatem a šli spolu mezi černými trávníky jako odcizení milenci.

"...že jsem ti hnusný, viď, ale počkej až budeš starší... a nevzpomínat tak ve zlém... měl jsem právo, když už ne pravdu... Tvá pravda? Jsi mladá a pěkná!" Zasmál se nahlas, jako by to, že Jiřina je "mladá a pěkná", patřilo mezi nejzbytečnější detaily světa přeplněného naléhavými problémy a nevývratnými právy. "Až budeš chytřejší... kde se dějí zázraky, je s politikou konec... každý politik trochu policajt a každý... a trochu dělá politiku po svém. A politik se musí držet toho, co je jasné a vyslovitelné, protože kdyby dovolil, aby poslední slovo měl někdo jiný než on, natož nějaká temná tajemná síla, tak by přiznával, že je světu leda na škodu a lidem na hovno!" Znovu se zasmál, ne tak tomu, co řekl, jako děvčeti. "Ty chceš

svědčit bohům, panenko? První mládenec, co se ti zalíbí, povalí tě tady do toho roští. Příroda. V tu chvíli budeš beztak hlasovat pro mě!"

"Já musím domů!"

"Vždyť jdeme." Konečně pustil její paži.

"Vy chcete k nám? Vždyť jste slíbil..."

"Co jsi pro mě udělala, abych ti držel slovo? Nebo se chceš raději vrátit tam na trávník?" optal se zdravým veselím, palcem kýval do tmy za zády. "To bys mě zklamala, křestanko!"

"Už je pozdě!"

"Pro tebe. Pro mě není nikdy na nic pozdě. To si pamatuj!"

"Vy mě chcete týrat..." Sevřela jeho širokou teplou dlaň ve svých hubených chladných packách. "Prosím vás!"

"Tak zítra večer. V sedm v parku? Vyhovuje?"

"Dobrou noc," řekla tiše.

Někdo se na něj dívá. Tím spíš se bál ohlédnout. Mhouřil oči před matným jasem

pozlaceného domečku. Kroky po koberci neslyšel.

Mladší mužský si klekl vedle lavice a chvílku nedělal vůbec nic. Péta rozvažoval poslední příležitost k útěku. Pak už budou létat jen otázky nebo fac-ky. Zmeškal.

Položil dlaň na temné dřevo lavice. "Copak?" optal se chlapce potichu. "Malér ve škole? Bojíš se? Copak tě nečekají doma?"

Péta zavrtěl hlavou. Muž pokrčil rameny. "Nedá se nic dělat. Musíme večer zamykat. Lezou nám sem nedobroty, co nic neví. Děcka řadí jako v cizím. Však to znáš. Pan farář si už stěžoval, ale pokoj není. Čeho ty se nejvíc bojíš?"

"Taťky," přiznal Malaník.

"Umíš se modlit?"

"Moc ne."

Šli spolu kostelní lodí, vysoký a drobný stín.

"Není to vždycky lehké, ale když umíš trošku, časem se můžeš naučit víc. Poslouchej, co to máš v kapse?" podivil se

kaplan roztržitě. "Nepodezřívám tě, že by sis tady něco vzal, ale radši ukaž!"

Možná by stačilo, kdybych vyletěl dveřmi do tmy. Jenže on nevypadá, že by neuměl utíkat.

Vztáhl pravičku s kouskem vápence. Chvilíčka byla k nepřežití. Klonil obličej, protože cítil v očích slzy." Ale já jsem nikdy nechtěl!"

"Hlavně žes nehodil... Jak se jmenuješ? Neboj se, příjmení nechci, křestní jméno. Jsi přece pokřtěný?"

Nevěděl. "Petr," vzlykl.

"Víš, že Petr znamená skála? Víš, že i malý kousek kamene patří k velké skále? Syp už domů. Petře."

Vyběhl na náměstí. Mohl i nemusel pospíchat, protože se už nic nemohlo stát. Skutečně jej táta uvítal bez okolků a v obaplné shodě důkladným pohlavkem.

"Umýt a do postele! Žádná televize! Dacane a čuně!"

Do noci duněla nákladní auta, chvěly se okenní tabulky, zářil dusivý letní měsíc, za dveřmi huhlal sínný televizor.

Pěťá čekal, až rodiče ztichnou, aby se vloudil do ledničky pro mléko. Otočil se na pelesti, aby levičkou nahmatál koberec, aby pohladil a potěžkal sytost kamene, zlomek svého vlastního divného jména.

Kvůli slunci, jež připomínalo, že za halami a za ploty, kam člověk nesmí dříve než po třetí, je svět plný barev, svět, na který darmo pomyslet, když čas se sotva vleče po vytlučeném betonu, kvůli sluníčku, jak si namlouvala, zašla si úmyslně kolem ošetřovny a pak uličkou mezi sklady podobnými zachátralému přístavišti, vklouzla na nádvoří za garážemi. Zadýchala se spíš tísní než radostí, když uviděla, že zelený robur parkuje na svém místě.

Nad halami, nad smetištěm zarostlým lebedou, vysoko v bezpracném bezpečí letělo stříbřité tělo z kovu. Elegantní věc sebejistě mručela zdáli. Pod poškrábaným nákladákem trčely nohy. Mezi teniskami a ošklivě modrými kalhotami pro-

svítaly kotníky a holeně. Sklonila se nad kouskem cizího těla, pominula ryčnou krásu, která si zřejmě hledala cestu k letišti, přitiskla dlaně na kotníky. Tělo pod kapotou se zamrskalo a ozvalo se rozhněvané zasténání.

"Uhodil ses?" optala se rozzářeně.

Brichtl se vysoukal na beton. Hleděl Malaníkové přes rameno a mírně vrtěl hlavou.

"Měníš olej?" optala se tiše a milostně. Dřepěla vedle mládence a myslela si, nebo spíš jen tušila: aspon chvíličku.

"Kde je tvůj dneska?"

"Pálil v noci do Pukance," mávala oběma rukama. "Fakticky ses praštil?"

Šofér mlčel do prázdna.

"Já bych chtěla, abys mně poradil. Protože jsi chytrouš."

"Máš doma průser?"

"Já ne. Jedna od nás. Ale za mnou kvůli tomu přišli, víš!"

Modrá avie vyjížděla od garáží k expedici. Řidič se mírně předklonil nad

volant a předpažil za sklem pravičku k pozdravu. Brichtl odpověděl stejným gestem, aniž změnil výraz obličeje. "Majko, taďy nemůžeme sedět. Pojď aspoň kousek dál!"

Za garážemi přisedli pod roztríštěnou skruž.

"Ona má děcko, tak oni se starají, co bude dál a jaká je to rodina."

Popel cigaret oklepávali do pavučin mezi býlím. Šofér se optal: "A s kým má to děcko?"

"Jak s kým? S manželem, ne?"

"Ty jsi káča, Majko! Tak na co se jí teda ptali?"

"Ale ne! Přišli za mnou!"

"Kolik jich bylo?"

"Ještě kolik! Jeden byl až moc!"

"Tak to nic nebude. Kdyby o něco šlo, šli by na to aspoň ve dvou. Ty máš něco s jejím starým?"

"Vole Vašku! S nikým nic nemám. Ani bych nechtěla. Na co?"

Trpělivě čekal, až zjevná lež dozní. "Tak co ti chtěl ten fízl?"

"To já ti musím právě povědět," pochopila Malaníková konečně sebe samu. Historka jí byla záminkou pro kus řeči s klukem, co se sám k ničemu nemá. Tak si to představovala cestou, ale teď chápala, že Brichtlovi se může svěřit, že se mu svěřit musí, pohledy, slovy, rukama, nohama, celá, aby ji vyslechl ten jediný trpělivý mužský na světě. "Ona je nábožensky zatížená, to by nevadilo, ale horší je, že chodí do kostela, takže kdyby seděla doma, nic by se jí nedělo. Dcerka ji tam vozila na takovém vozejků, taková tříkolka je to. Až teďka v neděli se sebrala a odešla po svých." Uvízla v překvapení, že zdaleka nevyjádřila, co chtěla. "Ona byla mrzák, víš, seděla u okna a teďka chodí. No co bys na to řekl?"

"To oni za tebou poslali schválně, jestli ses nechala nachytat," mínil Brichtl pomalu a jasně.

"Já se od nikoho nachytat nenechám!"

"Ne kvůli děcku, ale kvůli provokaci. Jestli někdo naletěl! Cos jim řekla?"

"Nic."

"To je nejlepší. Ať si vyberou sami."

"Ale on povídal, že ještě přijde, tak jsem si myslela, že mě řekneš, co bude dál. Že poradíš, kluku ošklivej. Já si s tebou potřebuju aspoň povykládat!" úpěla Malaníková posměšně.

"Víš, co bys potřebovala? Ne to, na co teďka myslíš, ale aby ses taky postavila na nohy."

Strmě a rovnoměrně jako vzduchoprázdňem stoupal od letiště nový stroj. Zářil v poledním jasu jako zjevení bez stopy nejistoty.

"Chci po tobě moc? Už nesmím přijít ani na kus řeči?" Oprašovala si zadek v modrákách. "Však já ti rozumím! Kdybych nebyla starší než ty. Abys jednou neli-toval kousku života, víš!"

"Ty jsi, Majko, normální kráva," uzavřel Brichtl vlídně rozhovor.

S rukama křížem přes prsa jak stydlivá venkovanka balancovala po okraji širokého betonového koryta. Proplétala se mezi vozy, třeba mě něco přejede,

se skloněnou hlavou se vší mocí upínala k novému pocitu, jenž v ní vyvstával na dně, k hněvné závisti a zlobě vůči té zmrzačené Charvátové, co pořád a zbytečně přidělává starosti druhým lidem. Místo aby seděla na prdeli. Jestlipak teďka bude muset jít někam dělat?

"Myslel jsem si vždycky, Vlasto, že patříš k nám. Přál jsem ti. Přál jsem i Jarmilinu přátelství k tobě, přál jsem vám oběma. Ne jako otec, ale jako člověk. Proto si myslím mohu dovolit několik upřímných slov."

JUDr Loskot seděl za psacím stolem. S vyřezávaným a jako starosti těžkým kusem nábytku zdědil po rodičích také způsoby. Byl klidný a zdvořilý, naléhavý a nesmyslně sebejistý. Takový připadal Charvátovi už před léty, když začal docházet do domácnosti naplněné uměřenými památkami měšťanských ctností a chutí. Zpočátku se choval k Loskotovi velmi formálně, ačkoliv netchán byl starší jen o několik let. Posléze uvykl vlažné

familiérnosti, již mu Jarmilin otec nabídl jako společné východisko z nouze.

Když Jarmila vzlykala ve stínu pohovky, Loskot se týčil ve světle stolní lampy jako vlastní bysta. Charvát vycítil, že otec jeho milenky se pevně rozhodl naprosto vyjasnit naprosto temnou situaci.

"Věř, že tvá politická příslušnost pro mě nikdy nehrála zvláštní roli. Samozřejmě bych svou dceru litoval, kdybys byl komunista a možná bych litoval i tebe, ale náš národ se dnes dělí na rozumné a nerozumné a obojí najdeš v obou táborech. Tebe jsem počítal vždycky k těm rozumným." Loskot si oddechl, spokojen, že překonal úvod obtížné rozmluvy, aniž posluchači umožnil projevit vlastní mínění.

Charvát mhouřil oči, hledal ve stínu Jarmilinu ubledlou tvář. Tak a teď řekne, že se ve mně zklamal, že jsem rozumu nepobral. A jalovička k tomu kývne.

"Chápal jsem, že jsi člověk v podstatě slušný. Raději bych byl viděl někoho

Jarmile věkem přiměřenějšího. Ale překážel jsem vám?"

Ba ne. Pustil jsi mě po ránu i do koupelny, když jsem spěchal na služební cestu, která pro rodinu Charvátovu začala už předchozího dne. Vždycky jednáš pružně. Čekal jsi, kdy se vyjádřím?

"Nepřekážel jsem, nenaléhal jsem. Považoval jsem za samozřejmé, že sám vystihneš pravý okamžik, pro pravé řešení. Že si Jarmila řešení zasluguje, je pro nás oba mimo diskusi, že?"

Mávl dlaní do šera. Charvát cítil povinnost reagovat zřetelně, kývl hlavou do temné prázdnoty. Loskot jej odměnil uznalým přivřením víček.

"Podle mě ten okamžik nastal a částečně snad už i minul, když tvá dcerka dospěla a nastoupila do zaměstnání. Tenkrát jsi zmeškal příležitost rozloučit se s tou, s níž už léta nežiješ. Aspoň jak jsme my přesvědčeni! Nechme stranou, že Jarmila byla ochotna nepřihlížet k výši výživného, jež bys platil bývalé ženě, pro její nepohyblivost.

Nejméně rok jsi tu mohl klidně žít a pomalu jsme mohli mít za sebou i formální dořešení celého případu. Ale byla to tvá věc, Vlasto, a já ti do ničeho nemluvil."

Ano, něco takového se mohlo snadno stát. Dnes bych byl lehčí o některé starosti a Jarmila by mně nebrečela kvůli každé hlouposti a za každou známou, kterou potká s kočárkem.

"Dnes musíme vyložit karty na stůl! To, co se stalo v tvé dosavadní rodině a způsob, jakým na události reaguješ, vede nutně k pochybnostem, zda jsem se přece jen nezmýlil v odhadu tvé osobní úrovně. Viděl jsem v tobě muže, který si ví rady se svým životem. A také s životy druhých, není-li zbytí!"

"Náboženství je útěchou postiženého člověka. To chápu," pochválil si Loskot svůj životní rozhled. "Jenže ani benevolentní moderní společnost si nemůže dovolit excesivní reminiscence na středověké manýry. My ovšem ani nežijeme v benevolentní společnosti. Každý z nás

slušných lidí, byl v posledních desetiletích tak nebo onak postižen. Teď si představ, jak by to vypadalo, kdyby se nám jádro národa najednou nahrnulo do kostela. To by nás zahraničí úplně odepsalo! Udělali to beztak, ale to nechme stranou. Tábor patří minulosti!

Chápu, že jsi přihlížel celkem tolerantně, řekněme s roztěkanou liberální neinteresaností, když se tvá dosavadní manželka zabývala katolickými praktikami. Ale nechápu, jak jsi mohl připustit, aby věci došly tak daleko! A ptám se tě, jak chceš napravit, co se stalo!"

Eyl Loskotův praděd sloupem Mladýchů?

"Podívej se, Františku, já doufám, že nepochybuješ o mém vztahu k Jarmile. Ten je pro mě jednou provždy svatý a to budiž jednou provždy řečeno!" Začátek není špatný, ale nesmím ztratit tempo. "Tento vztah patří k základním hodnotám mého života a bez tohoto vztahu bych sotva unesl tíhu toho všeho, co na mě dolehlo."

Jak strunný akord, zvolený k zesílení lyrického motivu, zazněl z šera vzlyk.

"Měli jsme za ta léta všichni dost času, abychom situaci rozvážili. Vždyť ty, Františku, dobře víš, že na mém krku visí mlýnský kámen!" Pozor, abych nepřestřelil. Její táta je v podstatě cynik. Operní árie poslouchá s důvěrou, jen pokud je zpívá sám. "Kdyby bylo řešení nabíledni, dávno bych po něm sáhl. Jenže ona..." Charvát píchl prstem do tmy... "ona pochopila díky ženskému jemnocitu, že pouhý rozvod a nový sňatek by byl velice banálním řešením. Jakou morální základnu bych jí nabídl? Snegli bychom vědomí, že jsem opustil někoho, kdo na mě byl odkázán ve všem všudy? Bylo tu nedospělé dítě, jež vyžadovalo dohled, jaký mu matka nemohla věnovat vzhledem ke svému stavu tělesnému a především duševnímu. Tolik k minulosti." Neměl bych teď přisednout za Jarmilou? "Pokud jde o přítomnost, Františku, je myslím jasnější, než se domníváš. Vidím jen dvě eventuality. Buď Anna pochopí, že na

jejím životě se nic nezměnilo a změnit už nemůže a podle toho se bude chovat alespoň na veřejnosti. Pak mám ruce volné a nech laskavě na mně a na Jarmile, kdy a jak toho využijeme. Nebo Anna setrvává na extremistické platformě! Pak uznávám, protahování pobytu na pokraji společenského znemožnění je neúnosné. Finanční stránku související s mým odchodem z domova bychom zatím nechali stranou..."

Loskot za svým radikálně státoprávním stolem přikývl jako soudce.

"Buď se tvá choť uzdravila. Pak už tvůj mravní závazek neexistuje. Nebo je blázen. Což znemožňuje další spolužití! Tak to alespoň vidím já."

Charvát měl co dělat, aby se zlobně nezasmál: "Františku, máš jasný pohled!"

"Ale měl byste nám pomoci ve svém vlastním zájmu." Charvát si zamyšleně povzdechl. "Pomyslete si, že budou zjišťovat, jak to vlastně všechno bylo a kdo v tom měl prsty. Třebas vy přítel

a k tomu lékař!"

"V čem vlastně?" informoval se Loosman potichu. "No co se vlastně stalo? Náhoda? Zázrak? Neštěstí? Jak vy tomu říkáte?"

"Na zázraky nevěříme, pane doktore. Řekněme, že to byla náhoda. Nevím jestli šťastná. Jistě nemůžu mluvit o maléru, když se postaví na nohy manželka, která po léta... Ale ptejte se mě, jestli mám mluvit o šťastné náhodě?"

"Ptám se, co chcete po mně?"

"Uplatněte svůj vliv. Mně nevěří, nechme stranou proč. Jsem pro svou ženu starší pán, s nímž sdílí domácnost a dejme tomu občas taky lože, když už to jinak nejde. Nejde ovšem o mé potěšení, nýbrž o holou existenci. Víte, co by z toho mohlo být za aféru? Jako lékař reprezentujete zdravý rozum. Vyložte jí, že se vlastně nic nestalo, že byla vždycky zdravá, že si to jenom nepřiznávala. Že se musí šetřit a nevyčerpávat se. Přesvědčte ji, aby se nevyčerpávala, aby nevycházela. Nebo ať si pro mě za mě

jde, kam chce, ale aspoň s holí. Vždyť je to opravdu i váš zájem!"

"Takže kdyby přišlo na věc," přivřel Loosman tmavé oči, "asi byste řekl, že ten zubař, co bydlí nad vámi, cpal do vaší ženy všelijaké medikamenty, až ji pobláznil. Farář a židák! Ti vám to za-vařili, co?"

Charvátovo čelo zezelanelo. "Tož, pane doktore, mluvil bych o vás velice nerad, ale asi bych musel. Můj život je beztak v troskách, že?"

"Takže ve vlastním zájmu mám pravdě zatlačit oči?"

"Prosím vás, co je pravda v tomto případě?"

"Tuhle otázku jsem už někde četl. Z Jeruzaléma nám pak nezůstal kámen na kameni."

"Nemluvíte vážně! Vaši předkové podlehlí v koloniálním konfliktu s velmocí. Ztratili stát a vlast, ale nevidím, co s tím mám dělat já a má rodina?"

"Herodes jako menšinový představitel, Kaifáš opozičník v mezích reality a

Pilát okupační úředník. A přece našli společný jazyk. Od té doby jsou nebezpeční všichni tři ruku v ruce. Aspoň Loosmanovi. Vám taky."

"Nerozumím. Nabízím vám dohodu, protože chci žít v klidu. Vám záleží na něčem jiném?"

"Tedy ani Herodovi ani Pilátovi nešlo o nic jiného. A Kaifáš se také chtěl udržet ve funkci až do důchodu. Vaše přání jsou jasná. Ale řekl bych, že průměrnost nároků neospravedlňuje podlost, jak se vy Češi rádi domníváte!"

"Skromnost snad není proviněním. Můj národ nechte na pokoji! On si taky nic víc nepřeje! Vy jste ostatně přišel o rodinu jen kvůli velkým cílům velkých sousedů! Tak proč se divíte mé, respektive naší opatrnosti?"

"Loosman jistě viděl leccos. Přesto je mu někdy tak těsno ve vašem malém ráji, že si do postele bere čtivo v němčině. Nechme toho. Ptát se Čecha co je pravda, nemá smysl, když se zajímá jen o to, co ta pravda asi tak může

stát a kde ji prodávají. Ještě vás nenapadlo, že o svou pravdu se podělíte se svými přáteli? K službám! Jistěže se vaše paní musí šetřit. Přál byste jí větší hromádku prášků pro spaní? Má úcta, servus a nazdar!"

"Nechcete mně rozumět a zneužíváte mé tísně!"

"Přestěhujte se někam, kde o vás nikdo nebude nic vědět. Ahoj, pane Charvát!" Loosman předklonil ramena přes měkké břicho.

"Mám dospívající dceru a nemocnou ženu! A pěkných pár let do důchodu! Potřebuju klid, i kdyby na to měl někdo doplatit! Na shledanou, pane doktore!"

Malaníková rozevřela oči doširoka: "Pojďte! Rychle! Nemusíte se zouvat, když nechcete. Nebo chcete?"

"Prší," řekl a smekl polobotky s nohou. "Váš manžel?"

"Ale kdepak! Ten je daleko. Už jsem z toho vedra celá zmátožená. Spala jsem. Kluk zas někde..." Omlouvala se? Za co?

"Prosím vás, otevřete okno," požádal kvůli vydýchanému vzduchu.

"A mně bude zima! To sáčko máte z Tuzexu?"

"Slibovala jste, že budete vzpomínat."

"Cigaretu nemáte? Člověk sotva přiletí z práce. Copak jste tak hr?"

"Každý máme svou práci."

Seděla na pohovce s lýtky pod zadkem. Nastavovala silná oblá kolena a předstírala, že přemýšlí.

"Oni jsou mně protivní. Co bych na ně vzpomínala. Snesete trochu vína. Jste mužský. Nebo nejste?"

Host pokrčil rameny.

"Všichni jste stejní. Myslíte jen na špatnosti."

"To je náhodou má práce."

"Mužský myslí jen na tu jednu špatnost. Jako Charvát taky. Tak se napijte! Ta jeho stejně o všem ví a trpí mu to. Co má taky dělat? Přitom je to bába nenávistná. Vidíte, proč jsem chtěla, abyste šel rychle dovnitř a neokouněl. Aby se nedomákli, že jste u mě. Ona a ten

jejich žid! Znáte ho, doktora?"

"Pan Charvát má poměr?"

"Spíš druhé manželství, jestli ne první! Divíte se mu? Co by si počal se ženskou, která musí být celá prosezená! Je to špatné, když si opuštěný člověk najde náhradu?"

Kmitem se usmála, dotkla se návštěvníkova kolena, stáhla paži jako po zdařilém uštknutí. "Spává tam. Nebo si to odbude a šup zpátky. Nakonec to tak dělá kdekdo, tak co?"

Host upil červeného vína. Zíral do prázdna a do mezery mezi blůzkou a sukní, kde prosvítal proužek tučnější ženské nahoty. "A kdo chodí za ní?"

"Já vám to řeknu, ale slibte mně, že mě za to budete chránit!"

"Před kým?"

"Ona si posílá pro toho žida svou vlastní holku. Řekněte, jestli se to sluší? Já se jich bojím!"

"Vy myslíte, že paní Charvátová má poměr s panem Loosmanem?"

"A přitom chodí do kostela! To je

to pokrytectví! Ona se o něho přímo bojí! Znáte ho, co je to za ptáčka?"

"Vy se domníváte, že dcerka o tom poměru ví?"

"Ta ví všecko! To je povedená rodinka!"

"Abyste rozuměla, paní Malaníková, jde o to, jestli paní Charvátová nebo někdo z rodiny nebo z jejich okolí, jestli se někdo projevoval jako náboženský fanatik. Jestli někdo má s někým poměr, to tak dalece pokroku nevadí."

"To je fakt, mně to taky nevadí. Ať si každý dělá, co chce!"

"Ale také nám záleží na morálním zdraví nastupující generace, že ano?"

Smekl ženskou dlaň se svého kolena.

"Jestli vás zajímá ta malá, tak jste měl jít na ni. Co chodíte za mnou?"

"Myslel jsem, že mně třeba pomůžete."

"A co z toho budu mít, když mně nikdo nepomůže?"

"Kdybyste se dozvěděla někdy něco konkrétního..."

"Konkrétně je to kurvička, abyste

věděl! A její máma taky!"

Host si obouval polobotky s nepřítomným výrazem v obličeji.

"Podívejte se na mě, vždyť jsem starý člověk. Zestárnul jsem už před moc léty a stárí se mě drží dodnes a myslím, že mně zůstane věrné až do smrti," řekl Loosman uvážlivě. "Konec konců když máte jakžtakž slušnou práci a trošku peněz, i vleklé stárí se dá vydržet. Přesto bych vám nepřál, abyste zkusila, co jsem prožil. Nemyslím zrovna ten koncentrák, ale samotu, od které vás neosvobodí žádná armáda, ani přátelé, i kdyby vás měli dokonce rádi. A jak dlouho vás přátelé milují? Než se z nich stanou nepřátelé. Najdete si jiné, to je pravda, ale od samoty vám nepomůžou, protože už víte, jak to skončí..."

"Nevěřím, že zrovna vy byste zapíral přátelství," namítla Anna.

"No o tom ještě bude řeč. Právě že zapřel, ale na Loosmanovi už tak moc nezáleží. O vás jde, milá paní!"

"Budete mě přemlouvat?"

"Spíš varovat."

"A nebo vyhrožovat?"

"Hnedle si to ujasníme a potom taky pochopíte, proč s tím vším nespěchám. Pravděpodobně s vámi mluvím naposled. Až bude jasno, nebudete o mně chtít ani slyšet."

"Manžel vás požádal o přátelskou službu?"

"Nevím, jestli váš manžel byl kdy mým přítelem? Byly časy, kdy jsem si přál za přítelkyni vás. To bylo ještě docela nedávno, chvílemi jsem se ani necítil jako starý chlap, když jsem si dovolil na vás myslet."

"Vy pořád o sobě jako o stařečkovi!"

"Protože jsem zestárnul strachem, ne roky! Jsou dvě nezvratné a nepříjemné skutečnosti, před kterými vás musím varovat. Za prvé před samotou, do které upadnete jak do bláta, jestli vás manžel opustí. On nevěří, že jste se uzdravila kvůli sobě a ne jemu natruc. Nevěřící a bojí se. O všechno."

"Vím. A ta druhá věc?"

"Správně tušíte, že si zasloužím jen pohrdání. Udal jsem vás osobně. Pro jistotu. Stačilo zvednout telefon. Proč? Pro strach. Mně nepomůže, Aničko, ani když mně křesťansky odpustíte, protože oni mně neprominou, že jsem jim strčil pod nos něco tak mrzutého, jako je dneška podezření na zázrak. Ale můžete mě zachránit před mým strachem a svého muže zachráníte před jeho strachem, když uděláte to, o co vás všichni včetně těch policajtů důtklivě prosíme. Zůstaňte ještě pár měsíců sedět na židli. Pak do lázní a pomaličku polehoučku mezi lidi. A nikomu hřebínek z hlavy nespadne."

"Jak víte, že se zítra postavím na nohy, když dnes zalžu?"

"Malověrná?" podivil se zubař.

"Abyste už raději šel, pane doktore!"

"Jistěže. Už mě nepotřebujete, ale poslední slovo: neodpouštějte mně, Aničko! Raději, když mě budete nenávidět! Aspoň budu mít opak vaší lásky, když už to s námi asi nikdy lepší nebude!"

Pověděl bych vám s Bohem, kdybych to dokázal, ale na shledanou se tu ovšem taky nehodí!"

"Vy jste tajtrlík, pane doktore," usmála se paní Charvátová unaveně. "Vy všichni jste hlavně tajtrlíci."

Za mřížkou zpovědnice viděla přikloněnou tvář mladého muže. Čelo si stínil dlaní. Poslouchal soustředěně. Na čem opravdu záleží? Co ještě chce vědět?

Dodala: "Radši bych byla mrzák."

"Vy jste se zpovídala v poslední době Otci Steinerovi, že?"

"On je starší člověk..."

"Tak se vám s ním mluvilo lépe..."

"O takových věcech..."

"Není s ním dobře. Vrátili nám ho z nemocnice. Ale vy jste dobře udělala, že jste přišla, že jste už nečekala..."

Slimáčka zaplavila mlčenlivá lítost. Teď by tu bylo třeba starého muže, aby z tradice obecných slov vyvolil několik povšechných rčení, kterým by desetiletími životní zkušenosti a hodinami modlitby

dodal cenu živoucí látky, z níž lze znovu vystavět rozdrolenou lidskou bytost. Až zemře... Co já? Co já a Pán, až nás opustí staří pánové, masívní a mužní v samozřejmé jistotě kárajících i žehnajících? /"Josífku, nebuďte taková slečinka! Viděl jsem umírat chlapy v poli a tenkrát jsem poznal, že lidská bolest nepomine, dokud nepomine všecko. Nemáme právo lhát nikomu, kdo jde na smrt a to jsme my všichni."/

"Dobře, že jste přišla. Říkáte, že ve skutečnosti zdravotnický vzato mohla jste kdykoliv vstát a jít, kdykoliv, kdy byste se k tomu odhodlala. Ale vy jste se nemohla rozhodnout. Nebyla jste dost svobodná sama od sebe. Když k vám přišel Pán, řekl: Vstaň a choď! Vstala jste a to je důležité. Kdo vstane a jde, protože mu to řekl Pán, bere na sebe svůj kříž. Váš kříž tedy bude vaše zdraví. Bojíte se o své blízké. Časy jsou jistě zvláštní, když se lidé bojí toho, komu se dostalo smilování. Také váš život, když už nebudete nemocná a když se

budete podobat všem ostatním, bude naplněn strachem a novými trápeními. Křesťanství nikomu neslibuje, že ho zbaví bolesti, pouze nabízí, že lidskému utrpení dá smysl. Jaký smysl? Možná právě když všichni osvědčují vůči Bohu i bližním svou sílu, moc a nezávislost, právě my snad máme dosvědčit podstatnou lidskou slabost a závislost. Kvůli pravdě tohoto světa. Odejde-li od vás manžel, nezapomeňte, že ve skutečnosti zůstává vedle vás. Nepřítomní mnohdy nabývají nad našimi životy vliv, který by v naší těsné blízkosti nikdy nepodrželi. Budete-li vy blíž svému kříži, bude i on ve vás a s vámi blíž pravdě svého života. Ať se stane co se stane, lhát už nemůžete. Co byste jednou odpověděla, až by se vás Ježíš zeptal: řekl jsem ti, abys vstala a tys neměla ani tolik důvěry, abys poslechla... Dotkla se vás milost Boží, jděte s ní."

Kaplan zvedl oči. Slyšel povědomé kroky. Kostelník pospíchal lodí od sakristie jako posel se spěšnou zprávou.

Slimáček prosil a pak zvedl pravici:
"Ego te absolvo in nomine..."

Paní Anna povstala a šla k oltární
mřížce.

Kostelník šeptal: "Otec Steiner
říkal, že vás potřebuje." Kostelník
vzlykl: "Otec říkal, že vás potřebuje
naposledy."

enato VII

Pavel Svanda

ZÁZRAKY

V MALÉM RÁJI

léto 88

Olomouc

